

**Виконавчий комітет Нововолинської міської ради
Управління освіти
Міський методичний кабінет**

**Виховання естетичних смаків школярів засобами різних
видів мистецтва та використання інформаційно-комунікаційних
технологій у виховній роботі**

**Опис досвіду роботи
класного керівника 11-А класу
Нововолинської загальноосвітньої
школи I-III ступенів №3
Нововолинської міської ради
Волинської області
Ладижинської Лідії Іванівни**

Дитина – не посудина, яку потрібно заповнити, а смолоскип, який слід запалити.

Плутарх

Потреба краси і творчості нерозлучна з людиною.

Федір Достоєвський

У вихованні немає головного та другорядного, як немає головної пелюстки серед багатьох пелюсток, що творять красу квітки.

У вихованні все головне: і урок, і розвиток різнобічних інтересів дітей поза уроком, і взаємовідносини вихованців у колективі.

В. Сухомлинський

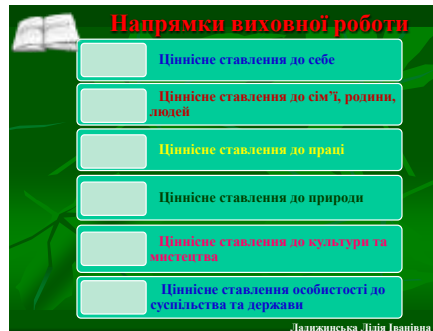
Процес становлення незалежної демократичної України з її прагненням стати повноправним членом європейської спільноти передбачає всебічне утвердження в суспільному та індивідуальному бутті цивілізованих норм життя народу на основі загальнолюдських цінностей, духовних, моральних та культурних засад.

Мета сучасного освітнього процесу – не тільки сформувати необхідні компетенції, дати ґрунтовні знання з різних предметів, а і сформувати громадянина, патріота, інтелектуально розвинену, духовно й морально зрілу особистість, яка не втрачає своєї індивідуальності в глобальному світовому суспільстві, має глибоке відчуття єдності з українським народом, повагу до його духовних, моральних і культурних надбань.

Для мене девізом у вихованні підростаючого покоління стали **слова українського педагога Софії Русової: „Виховання найкращих моральних заповідей і знання попередніх поколінь для того, щоб із дитини виробилася людина в найкращому значенні слова, найкраще фізично й інтелектуально пристосована до умов життя”.**

Складний процес виховання залежить від змісту та завдань виховної роботи.

Сучасний зміст виховання - це науково обґрунтована **система** загальнокультурних і національних **цінностей** та відповідна сукупність соціально значущих якостей особистості, що характеризують її **ціннісне ставлення до суспільства й держави, інших людей, природи, мистецтва, самої себе.**

Виходячи з мети та завдань виховної роботи, у колективі організовується таке виховне середовище, яке надає кожному учневі можливості вибору різних видів занять і творчої діяльності, які відповідають особистим потребам.

Для цього я працюю над створенням життєтворчого простору, у якому виховна система охоплює весь педагогічний процес, інтегруючи навчальні заняття, позаурочне життя дітей, різноманітну діяльність у соціальному, природному виховному середовищі, яке безперервно розширюється.

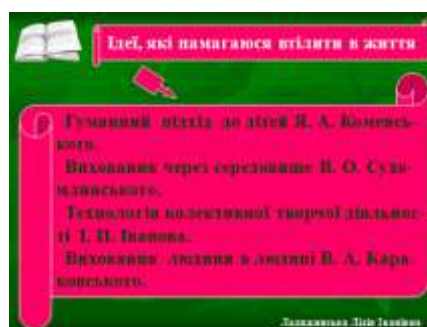

Виховна система створюється силами всіх учасників навчально-виховного процесу – учителями, дітьми, батьками.

У процесі взаємодії учнів, учителів, батьківської громадськості, служб формуються цілі та завдання, визначаються шляхи реалізації ідей розвитку, творчості, співпраці, відкритості, уводяться інновації у виховний процес, діяльність шкільного психолога, розширюється взаємодія із середовищем.

Серед інтегрованих ідей, які я намагаюся втілити в життя, слід відзначити такі:

- гуманний підхід до дітей Я. А. Коменського;
- виховання через середовище В. О. Сухомлинського;
- технологія колективної творчої діяльності І. П. Іванова;
- виховання людини в людині В. А. Караковського.

Окрім того, вивчено **основні положення нормативно-правових документів**, які стосуються організації виховної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі:

- Закони України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”;
- Декларація прав дитини;
- Державна програма патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства;
- Концепція національного виховання;
- Концепція виховання дітей та молоді в національній системі освіти;
- Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності;
- Національна доктрина розвитку освіти;
- Наказ президента України „Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні”;
- Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти;
- Методичні рекомендації щодо організації виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах;
- Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів.

Я спрямовую виховну роботу на виховання свідомого громадянина, гуманіста, патріота України.

Проводжу бесіди, тематичні виховні години, усні журнали, індивідуальну роботу щодо виконання вимог Статуту школи, намагаюсь створити умови, що сприяють формуванню в учнів моральних якостей, які регулювали б їхню поведінку.

Побудова суспільства неможлива без правового виховання.

Створено систему підготовчих та профілактичних дій, спрямованих на запобігання формуванню шкідливих звичок, негативних рис характеру, проявів асоціальної поведінки підлітків.

Комплексні заходи вміщують спільні дії класу, школи, служби у справах дітей міськвиконкому та відділення кримінальної міліції в справах дітей міського відділу внутрішніх справ, загальношкільні та класні заходи, спрямовані на протидію незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, поширенню наркоманії серед підлітків і молоді, щодо профілактики злочинності й забезпечення захисту дітей від фізичного та психічного насильства, запобігання бездоглядності серед неповнолітніх, захисту їх прав, просвітницьку діяльність медичних працівників. Система цих заходів носить попереджувальний, випереджувальний, запобіжний характер і спрямована на вдосконалення способу життя школярів, обрання ними правильної соціальної орієнтації.

Тісно співпрацюю з позашкільними закладами (дитячо-юнацьким центром, станціями юних техніків і юних натуралістів, спортивною школою, школою мистецтв тощо).

Постійно проводжу індивідуальну роботу з дітьми.

Правовий аспект превентивного виховання передбачає охорону й захист прав особистості, формування в учнів правової культури, правосвідомості, що ґрунтується на визнанні людини як найвищої цінності.

Головними засобами реалізації цього аспекту є тижні правового виховання, присвячені річниці проголошення Загальної декларації прав людини, Дню прав людини, під час яких у класному колективі проводяться інформаційно-роз'яснювальні заходи, широко висвітлюється історична роль Загальної декларації прав людини, проводиться інформування школярів про державну правову політику.

Проводжу обстеження матеріально-побутових умов проживання та виховання учнів.

Мету та завдання виховної роботи визначаю в плануванні. План виховної роботи класного керівника є моделлю майбутньої діяльності класу. У ньому сформульовано головні колективні завдання, визначено основні шляхи й засоби їх реалізації, зокрема передбачено виконавців запланованих заходів, визначено способи організації їхньої діяльності, координацію дій членів колективу, засоби їх стимулювання.

Планування виховної роботи здійснюється відповідно до вимог державних нормативних документів, рівня розвитку і вихованості учнів, можливостей виховного середовища (культурно-освітніх, позашкільних закладів, громадськості та батьків), пропозицій дітей, учителів, батьків, календаря знаменних і пам'ятних дат. Зміст плану спрямований на такі види діяльності школярів, як пізнавальна, трудова, суспільно-корисна, художня, фізкультурно-оздоровча, ціннісно-орієнтаційна, вільне спілкування, відповідно до нової програми „Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів”.

Вивчаю методичну літературу з проблем виховання, активно співпрацюю із психологічною службою школи, представниками служб і організацій, намагаюся достукатися до кожної дитини, дати змогу проявити себе.

Активно впроваджую у виховний процес інноваційні технології. Добираючи нові форми й методи роботи, оптимально поєднуючи традиційні й інноваційні моделі виховного впливу, спираюся на такі **основні критерії якісного виховного середовища:**

- ✚ надання учням у рамках технології можливостей вибору справ, груп, ролей, аж до участі – неучасті в загальній справі;
- ✚ орієнтація на пізнання потреб, ідеалів, інтересів школяра;
- ✚ спільна творча діяльність учителів і школярів, визначення внеску

- кожного школяра в спільну справу;
- ✚ визнання цінності думок і позицій усіх дітей;
- ✚ діагностування результатів із позицій особистісного розвитку кожного.

Робота щодо впровадження названої технології дала позитивні результати, про що свідчать результати участі школярів у міських та обласних заходах.

Активне впровадження технологій особистісно зорієнтованого виховання дозволяє вийти за рамки традиційної системи виховної роботи та знайти педагогічний інструментарій, що відповідає вимогам часу.

Найчастіше надаю перевагу таким активним методикам особистісно зорієнтованого виховання:

- 🎯 ігрові педагогічні технології ;
- 🎯 проектна технологія ;
- 🎯 технологія колективних творчих справ (КТС);
- 🎯 групові дискусії;
- 🎯 тренінги ;
- 🎯 групова проблемна робота.

Ці технології ставлять дитину в ситуацію вибору, дають можливість самореалізації.

Одним із пріоритетних напрямів виховання є громадянське виховання, орієнтоване на підготовку молодої людини до того, щоб стати відповідальним громадянином своєї країни, брати активну участь у політичному й громадському житті держави. Тому намагаюся розв'язати цю проблему шляхом застосування активних методів і форм позакласної роботи, що забезпечують реалізацію суб'єктивної позиції вихованців, без якої неможливе становлення активної громадянської позиції.

Громадянське виховання особистості в умовах розвитку української державності спрямоване передусім на розвиток патріотизму – любові до свого народу, України. Із патріотизмом органічно поєднується національна свідомість громадян, яка ґрунтується на вихованні поваги молоді до захисників Батьківщини, вивченні історичних подій Великої Вітчизняної війни, узагальненні набутих знань, висвітленні невідомих сторінок історії України.

Реалізуючи основні принципи, урахувавши завдання й зміст громадянського виховання, діти беруть участь у шкільних традиційних заходах:

- ❖ конкурсно-розважальна програма для старшокласників у народному колориті „Намісто Роксолани”;

- ❖ літературно-музичні вечори-зустрічі: „Час і досі не загоїв рану – цей одвічний біль Афганістану”; „Світла пам’ять ...”, „Ти прийшла, Перемого, слідами війни!” (до річниці Великої Перемоги); „Соборна мати Україна одна на всіх як оберіг”
- ❖ тиждень козацької слави (до Дня українського козацтва, річниці Козацької республіки);
- ❖ конкурс пісні та строю, присвячений дню Збройних сил України;
- ❖ акція „Запали свічку”, присвячена пам’яті жертв Голодомору;
- ❖ конкурс ритмічної гімнастики;
- ❖ бал олімпійців;
- ❖ свято Миколая.

Використовуючи мистецтво як основний чинник естетичного виховання, урахувуючи вікові особливості школярів, залучаю дітей до вивчення мистецтва слова (конкурси читців, інтелектуальне змагання „Найкращий читач”).

Учні класу є учасниками всіх шкільних та міських свят.

Юні аматори сцени завжди демонструють сумлінну підготовку до шкільних та міських конкурсів, якість супроводу, бездоганний зовнішній вигляд та етику поведінки.

Учні класу є учасниками міських заходів: конференцій, зборів, тематичних вечорів.

Залучаю їх до активного вивчення життя та культур країн, що входять до складу Європейського Союзу, поглиблення знань школярів з історії України та всесвітньої історії, географії, української та англійської мов, літератури.

Сьогодні проблема збереження й зміцнення здоров’я розглядається світовою спільнотою як одна з найважливіших. Для України це завдання є особливо актуальним, оскільки в значній частини населення низький рівень мотивації до здорового способу життя та культури здоров’я. Куріння, зловживання алкоголем, гіподинамія, неправильне харчування, уживання наркотиків, надмірне емоційне навантаження набули поширення в нашому житті. Викликає тривогу погіршення здоров’я учнів. Це явище має низку конкретних причин, серед яких найважливішою є поведінка. Тому завдання полягає в тому, щоб скоординувати зусилля класу, школи, сім’ї, громадськості на створення позитивної мотивації на здоровий спосіб життя та формування культури здоров’я з відповідними ціннісними орієнтаціями.

Не менш важлива ділянка роботи – формування творчої, працелюбної особистості, цивілізованого господаря, виховання свідомого ставлення до праці „як до вищої цінності людського життя”. Свого часу Я. А. Каменський підкреслював, що праця є джерелом існування людини, її багатства й довголіття; тільки та людина, яка чесно працює, може називатися високоморальною.

Ціннісне ставлення до праці є важливою складовою змісту виховання особистості. Воно передбачає усвідомлення дітьми та учнівською молоддю соціальної значущості праці, розвинену потребу в трудовій активності, ініціативність, схильність до підприємництва, розуміння економічних законів і проблем суспільства та засобів їх розв’язання, готовність до творчої діяльності, конкурентноспроможності й самореалізації за умов ринкових відносин, сформованість працелюбності як базової якості особистості.

Тому виховую в учнів елементарні навички праці, організації свого робочого місця, розподілу сил і засобів досягнення бажаного результату, уміння вносити необхідні корективи, залучаючи дітей до екскурсій на виробництво, співпрацюючи з міським центром зайнятості (МЦЗ).

Ціннісне ставлення до природи формується в процесі екологічного виховання і виявляється в таких ознаках: усвідомлення функцій природи в житті людини, самоцінності природи, почуття особистої причетності до збереження природних багатств, відповідальності за них, здатності особистості гармонійно співіснувати з природою.

Намагаюся створювати умови для розвитку естетичних смаків, виховання екологічної культури. Організую поїздки школярів визначними місцями нашої країни. Відвідали діти Луцьк, Почаїв, Устилуг, Володимир-Волинський, Колодяжне. Неодноразово побували у Львові, дослідили замки Львівщини. Такі поїздки надзвичайно згуртовують дітей, учать спілкуватися, розуміти один одного, бути самостійними, збагачують новими знаннями, відчуттями та враженнями. Позитивний вплив вони мають і на здоров'я та емоційний стан учнів.

В основу виховної роботи класу покладена концепція особистісно орієнтованого виховання та педагогіка життєтворчості, яка передбачає активне залучення школяра до виховного процесу на засадах співпраці, партнерства та взаєморозуміння. Актуальним стало створення умов для розвитку процесів самовиховання, самовдосконалення, самореалізації особистості, набуття нею досвіду діяльності.

Учніське самоврядування є універсальною формою організації діяльності, яку можна вважати способом організації життя колективу та чинником творчої самореалізації особистості.

Учніське самоврядування піклується про поведінку та навчання школярів, дисципліну, а також є ініціатором та організатором колективних творчих справ, різноманітних заходів, більшість із яких стали вже традиційними.

Одним із пріоритетних напрямів виховання є громадянське виховання, орієнтоване на підготовку молодої людини до того, щоб стати відповідальним громадянином своєї країни, брати активну участь у політичному та громадському житті держави.

Спільно з органами внутрішніх справ, представниками пожежної частини міста проводжу роз'яснювальну роботу з учнями та їхніми батьками з

профілактики захворювань та дитячого травматизму, про дотримання правил безпеки при поводженні неповнолітніх із вибухонебезпечними предметами, про правила поведінки на вулиці, у громадських місцях, біля водойм, на льоду та під час ожеледиці, тематичні заняття з питань профілактики отруень грибами, дикими рослинами.

Однією з найважливіших задач педагогіки є **формування творчої особистості підлітка**. Завдання вчителя полягає передусім у тому, щоб максимально активізувати внутрішні ресурси своїх вихованців, аби вони самі могли впоратися з різноманітними навчальними, а в подальшому – виробничими проблемами.

1. Соціальне замовлення сьогодення – творча особистість.

2. Виховна робота як площина формування сучасного світобачення.

3. Інтеграційні процеси людини, суспільства й природи через синтез мистецтв.

Ладикінська Лідія Іванівна

Принципи,

на яких ґрунтується комп'ютеризоване навчання

- Індивідуалізація
- Диференціація
- Інтенсифікація

Ладикінська Лідія Іванівна

З усіх дидактичних принципів мені дуже імпонує той, що вимагає працювати охоче, захоплююче, тобто так, щоб дитині було цікаво. Він надзвичайно актуальний. Здивувати, заінтригувати школяра – це захотити його до творчості.

Я вважаю, що вирішення проблеми формування творчої особистості підлітка відбувається завдяки використанню на уроках та в позакласних заходах особистісно-орієнтованого навчання, узаємодії мистецтв (музики, живопису, художньої літератури, театру, фотографії), міжпредметних зв'язків, а також інформаційно-комунікаційних технологій. Адже, як писав **Василь Сухомлинський**, „**високий професіоналізм учителя вимірюється не тільки кількістю знань, він полягає в повному та вмілому використанні того, що знаєш**”.

Важливо й цікаво знати, яку роль відігравали музичні твори, образотворче мистецтво в житті письменника та як художня творчість позначилася на натхненні того чи іншого митця. Наприклад, під час проведення літературно-музичної композиції за творчістю Олександра Пушкіна, використовую музику, живопис, інші види мистецтва, бо переконана в тому, що проведення паралелелей між різними видами мистецтва допомагає школярам глибше уявити добу, за якої жив митець слова, а також його творчість.

Не відмежовуючись від інших засобів навчання та виховання, активно цікавлюся можливістю впровадження мультимедійних технологій у навчальний та виховний процес, намагаюся залучати учнів до сучасних методів роботи з інформацією.

У застосуванні комп'ютерів на уроках та у виховній роботі виходжу з того, що інформатизація освіти створює передумови для переходу від механічного засвоєння фактологічних знань до оволодіння вміннями самостійно набувати нові знання.

Комп'ютеризоване навчання ґрунтується на таких принципах:

- індивідуалізація (учитель має змогу персонально працювати з кожним учнем, ураховуючи його знання та здібності);
- диференціація (можна обирати необхідні варіанти навчальних завдань);
- інтенсифікація (різні засоби презентації навчального матеріалу, його структурування із широким залученням інтерактивних видів і форм робіт);

Воно сприяє розвитку таких форм навчання:

- пізнавальна (пошук, вивчення та опрацювання інформації);
- тренувальна (формування й розвиток різних видів діяльності);
- дослідницька (проведення досліджень, зіставлення);
- діагностична (швидке з'ясування рівня засвоєння навчальної теми);
- допоміжна (підготовка, опрацювання, зберігання та роздрукування

текстів).

Отож, **використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках та у виховній роботі допомагає вирішенню таких завдань:**

- ✚ зацікавлення школярів;
- ✚ унаочнення навчального матеріалу (мультимедіа дозволяють на якісно новому рівні сприймати, переробляти й подавати різноманітну інформацію: текстову, графічну, звукову...);
- ✚ розширення знань школярів із певної навчальної теми;
- ✚ перевірка та самоперевірка набутих знань та вмінь учнів (тестування, виконання контрольних вправ, проблемних завдань за допомогою комп'ютерних програм);
- ✚ виконання творчих робіт різного роду (створення за допомогою комп'ютерних технологій власних творчих проєктів (доповідей, рефератів, творів), для яких зібрана важлива інформація).

На сучасному етапі розвитку освітньої системи зростає роль інноваційних технологій. Їх використання значно сприяє піднесенню якості та інтенсивності навчального та виховного процесу.

Серед найцікавіших сайтів, які рекомендую дітям, слід назвати такі:

- 🌐 Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади): <http://ae.lib.narod.ru>
- 🌐 Літературна Інтернет-бібліотека школяра: <http://litbook.by.ru>
- 🌐 Антична література: <http://pergam.chat.ru>
- 🌐 Електронна бібліотека „Джерело”: <http://ukrplib.com>
- 🌐 Бібліотека Українського центру: <http://ukrcenter.com>
- 🌐 Національна бібліотека України для дітей із віртуальною бібліографічною довідкою: <http://chl.kiev.ua>

О. О. Ісаєва писала: „Ефективне використання комп'ютерних технологій та Інтернету є засобом розвиваючого навчання, який вивільняє багато часу вчителя та учнів для творчої роботи та здатен стимулювати інтерес школярів до читання літературних творів”.

CD зі світової літератури може містити такі матеріали: статті енциклопедичного характеру про письменника, літературну добу, історичні події, тексти художніх творів, фото- та кіноматеріали до теми, ілюстрації, аудіокліпи та музичні фрагменти із творів, висловлювання, що є знаковими для розуміння даної теми, інтерактивні завдання та навчальні ігри різного характеру, різноманітні покажчики до теми.

Комп'ютерні технології сприяють глибокому засвоєнню матеріалу, розвитку образного мислення і творчої уяви, логічного та аналітичного мислення, прищепленню інтересу до літератури, розвитку зв'язного мовлення, виробленню й розвитку навичок виразного читання, виробленню вмінь та навичок роботи з текстом літературного твору, упровадженню інтерактивних тех-

нологій, а уроки з їх використанням, виховні заходи будуть образними, наочними, цікавими...

На основі новітніх комп'ютерних технологій з'явилися можливості поєднати чуттєві, слухові та зорові компоненти інтерактивного впливу на свідоме та підсвідоме сприйняття художнього твору читачем. Це активізує творче сприйняття учнями художніх творів.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій має великі потенційні можливості для оптимізації навчання, виховання та розвитку учнів.

Із допомогою програмно-педагогічних засобів можна здійснити віртуальну екскурсію до музеїв і культурних центрів світу, ознайомитися з надбаннями людства у вигляді віртуальних картин, скульптур, будівель, предметів мистецтва...

Так, у 9 класі під час вивчення творчості Олександра Сергійовича Пушкіна на уроках та в позаурочний час завдяки засобам мультимедіа стало можливим провести заочну екскурсію місцями, де бував поет, продемонструвати широкий спектр наочності у вигляді слайдів: портрети митця слова та його батьків, репродукції картин, малюнки художників-сучасників, карту, фотографії, фотокопії документів, ілюстрації до творів автора, а також переглянути фільм-оперу „Євгеній Онєгін”, уривки з фільму „Пушкін. Остання дуель”...

Арсенал дидактичних можливостей мультимедійних засобів навчання можна визначити так:

- ✚ урізноманітнення форм подання інформації;
- ✚ урізноманітнення типів навчальних програм;
- ✚ створення навчальних середовищ, які забезпечують „занурення” учня в уявний світ, у певні соціальні і виробничі ситуації;
- ✚ забезпечення негайного зворотного зв'язку, широкі можливості діалогізації навчального процесу;
- ✚ широка індивідуалізація процесу навчання, використання основних і допоміжних навчальних впливів, розширення поля самостійності;
- ✚ широке застосування ігрових прийомів;
- ✚ широкі можливості відтворення фрагментів навчальної діяльності предметно-змістового, предметно-операційного та рефлексивного;
- ✚ активізація навчально-виховної діяльності учнів, посилення їх ролі як суб'єкта навчальної діяльності (можливість обирати послідовність вивчення матеріалу, визначення міри й характеру допомоги...);
- ✚ посилення мотивації навчання.

Отже, завдяки мультимедійним технологіям відбуваються суттєві зміни в навчальному та виховному процесі, у центрі якого знаходиться особистість учня, а головною метою стає розвиток інтелектуальних і творчих здібностей школярів, їхньої пізнавальної активності, усвідомлення моральних цінностей, що згодом дасть змогу їм стати здатними до самореалізації, самостійного

мислення, ухвалення важливих рішень, вміння працювати над розв'язуванням важливих життєвих проблем.